

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์จากการรับรู้ของ นักหนังสือพิมพ์ไทย

Thai Journalist Perceptions of Factors Influencing Freedom of the Press

วัชร จิรฐิติกาลกิจ¹
Vachara Jirathitikarnkij²

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบนำ-แบบรอง ได้แก่ 1) การศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดฯ ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารประกอบการสัมภาษณ์นักหนังสือพิมพ์ระดับบริหารและปฏิบัติการและนักวิชาการ ฯ 2) การพัฒนาโมเดล ฯ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิจัยเชิงสำรวจนักหนังสือพิมพ์ไทย จำนวน 424 ราย จากนั้นวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบและการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลของโมเดลอิสระ

ผลวิจัย พบว่า เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยวัดได้จาก 1. ความเข้มแข็งภายในวงการวิชาชีพ 2. กลไกปกป้องและคุ้มครองการทำหน้าที่สื่อ 3. กลไกส่งเสริมและพัฒนาการปฏิบัติหน้าที่สื่อ 4. การบริหารและการจัดการการทำงานหนังสือพิมพ์โดยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ร้อยละ 65.4 โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-square=235.971 df=210 p=0.106 GFI=0.968 AGFI=0.947 RMSEA=0.017 RMR=0.037) และอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 50.3 โดยเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้รับอิทธิพลจากจริยธรรม เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมายและสังคมโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.497, 0.253, 0.214, 0.154 และ 0.103 ตามลำดับ

คำสำคัญ: เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย, ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย, การรับรู้ของนักหนังสือพิมพ์ไทย, โมเดลอิสระ

¹ นักศึกษา หลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต สาขาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
vachara_r9@hotmail.com

² Ph.D. Candidate in Mass Communication, Faculty of Journalism and Mass Communication, Thammasat University, vachara_r9@hotmail.com

Abstract

The purpose of this research was to study freedom of the press indicators, factors influencing freedom of the press and developed causal relationship model. A Dominant-less Dominant Design was used, samples were 424 Thai journalists (printed newspapers) who filled out questionnaires. In-depth interviews with key informants also took place: editors, assignment journalists, and professor of journalism. Data was analyzed by inferential statistics with explanatory factor analysis. The goodness-of-fit of a model to data was evaluated for path analysis by linear structural relations (LISREL), a statistical software package used in structural equation modeling (SEM).

Results were that four freedom of the press indicators accounted for 65.369 of variance in freedom of the press (65.4%). These included independent professional journalists, built-in mechanisms protecting and defending media quality, mechanisms supporting and developing ideal duties of media, and administration/management of news organizations. In addition, the causal relationship model was valid, matching empirical data (Chi-square=235.971 df=210 $p=0.106$ GFI=0.968 AGFI=0.947 RMSEA=0.017 RMR=0.037) and influencing factors in the model could account for 0.503 of variance in freedom of the press (50.3%). Freedom of the press was influenced by journalistic ethics, economic, politics, law, and social with influence values 0.497, 0.253, 0.214, 0.154 and 0.103

Keywords: Freedom of the press, Thai press freedom index, Thai journalist perception, LISREL.

1. บทนำ

ตามบันทึกประวัติศาสตร์ “พัฒนาการ” เสรีนิยมของ “หนังสือพิมพ์” มีจุดเริ่มต้นช่วงปลายยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการในศตวรรษที่ 16 ผ่านการพัฒนาหลักปรัชญาของ “ยุคแห่งแสงสว่าง” ในศตวรรษที่ 17 ซึ่งนำไปสู่การยอมรับและแพร่หลายในศตวรรษที่ 18 และรุ่งเรืองมากขึ้นในศตวรรษที่ 19 จนเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 20 เสรีนิยมของสื่อมวลชนจึงมุ่งไปสู่สิ่งที่ดีกว่าคือ “เสรีภาพที่ต้องมาพร้อมกับความรับผิดชอบ” (Siebert, Peterson, and Schramm, 1973) ด้านประวัติศาสตร์สำคัญหนังสือพิมพ์ไทยก็ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเสรีนิยมนี้และนำปรัชญาพื้นฐานการทำหนังสือพิมพ์ตะวันตกมาใช้อย่างเต็มที่ (สุกัญญา สุตบรรทัด, 2544) โดยยืนหยัดและต่อสู้กับภัยคุกคามเสรีภาพสื่อมาตลอดนับตั้งแต่สมัยที่ “หนังสือพิมพ์” ถูกประดิษฐ์ขึ้นช่วงรัชกาลที่ 3 ซึ่ง Dan B. Bradley หมอสอนศาสนาอเมริกันได้ระบุนโยบายของ “บางกอกเรียลเตอร์” อันเป็นสังขรณ์ที่ยืนยันความสำคัญของหนังสือพิมพ์ว่าจะเป็นสื่อมวลชนที่จำเป็นต่อการค้นหาความจริงในสังคมและ “เสรีภาพ” จะเป็นหัวใจสำคัญของการทำหน้าที่เพื่อเป็นสื่อกลางมวลชนตามปรัชญาสังคมเสรี ดังนั้น การให้หลักคุ้มครองเสรีภาพหนังสือพิมพ์จึงสำคัญยิ่งเพื่อให้สามารถดำเนินกิจกรรมสื่อในฐานะ “ฐานันดรสี่” ที่มีความรับผิดชอบต่ออย่างไม่มีข้อจำกัด

ถึงกระนั้น สถานการณ์หนังสือพิมพ์ไทยในรอบ “ทศวรรษ” นับตั้งแต่พุทธศักราช 2546 ที่ข้อมูลได้ถูกบันทึกและรวบรวมไว้โดยสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยกลับยังคงปรากฏการแทรกแซงจากกลุ่มอำนาจและกลุ่มผลประโยชน์ในวิธีการต่าง ๆ ทั้งการใช้อิทธิพลทางการเมือง การฟ้องร้องดำเนินคดีตามกฎหมาย การคุกคามด้วยอำนาจของปัจจัยทางเศรษฐกิจและวิธีการอื่นใด ฯลฯ ซึ่งการใช้อิทธิพลในรูปแบบเหล่านี้ล้วนแต่ทำให้การใช้เสรีภาพสื่อเพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจในฐานะสุนัขเฝ้าบ้านของหนังสือพิมพ์ต้องถูกบั่นทอนลงจนกระทบได้ต่อสิทธิในการรับรู้ของประชาชน (Right to know) ที่จำเป็นต้องมีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ โดยจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยได้ไม่ลำดับถัดไป (Agee, Ault, and Emery, 1994) ซึ่งเกิดจากลักษณะของความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกัน

แม้เสรีภาพหนังสือพิมพ์จะมีความสำคัญแต่กลับปรากฏข้อเท็จจริงที่ว่าผลการศึกษาเกี่ยวกับ “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย” ของงานวิจัยส่วนใหญ่มักศึกษาปัญหาในประเด็นเหล่านี้โดยใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นรายกรณีไม่ครอบคลุมในทุกมิติรวมถึงขาดการบูรณาการข้อค้นพบร่วมกันด้วยการยืนยันคำตอบ (Confirmation) ทางสถิติจึงทำให้ภาพรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยนั้นยังคงคลุมเครือและไม่มีความชัดเจน ขณะที่ แนวคิดการประเมินเสรีภาพสื่อของ “องค์กรระหว่างประเทศ” ที่มักถูกอ้างถึงโดยทั่วไปจะให้ความสำคัญที่ 3 องค์กรหลัก ได้แก่ “ฟรีด้อมเฮ้าส์” (Freedom House) “ฟรีดริคเอแบร์ท” (Friedrich Ebert Stiftung) และ “องค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน” (Reporters Without Borders) ก็ปรากฏข้อบกพร่องให้เห็นอย่างเด่นชัดเมื่อนำเครื่องมือไปประยุกต์ใช้กับเสรีภาพสื่อบนเงื่อนไขความต่างของบริบททั้งในเรื่องความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) (Becker, Vlad, and Nusser, 2007) แต่ถึงกระนั้นกลับ “ไม่ปรากฏ” งานวิจัยไทยชิ้นใดที่ศึกษาหรือให้ความสำคัญกับการสร้างหรือพัฒนา “ตัวชี้วัด” เสรีภาพหนังสือพิมพ์ให้มีความเหมาะสมหรือสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทย

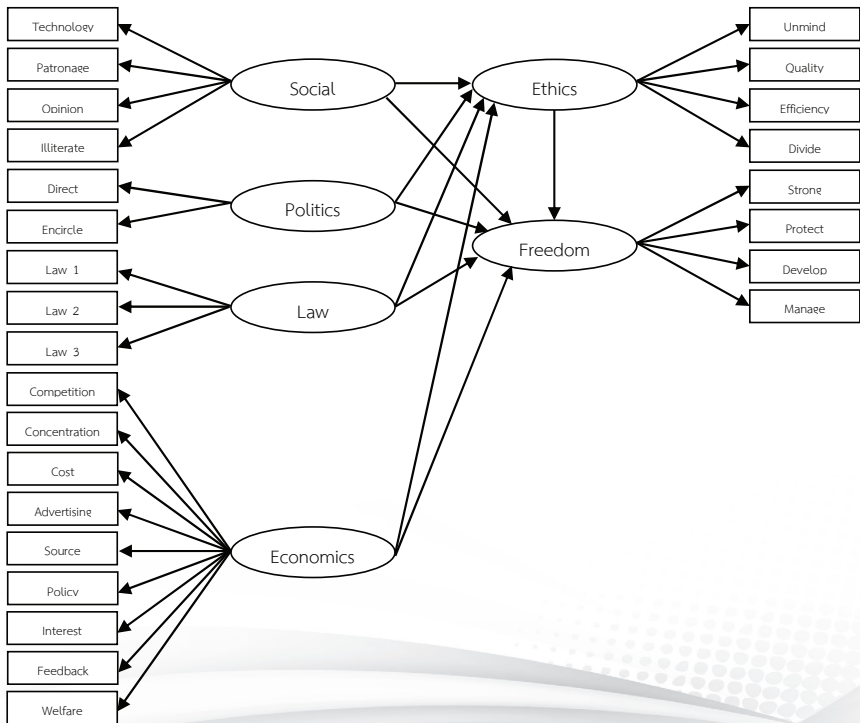
ปัญหาข้างต้น ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงภาวะที่ไม่มี “ความชัดเจน” เรื่อง “ตัวชี้วัด” เสรีภาพหนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นมาตรฐานที่แนบสนิทอันเป็นเหตุให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกันและคลาดเคลื่อนในเรื่องเสรีภาพสื่อจนเป็นที่ถกเถียงกันเรื่อยมาถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนา “องค์ความรู้” ภาพรวมเกี่ยวกับแนวคิดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยดังกล่าวทั้งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพ องค์ประกอบและตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนาขึ้นเป็นแบบจำลองที่สามารถนำไปสร้างเป็นเครื่องมือมาตรฐานเพื่อประเมินระดับเสรีภาพหนังสือพิมพ์ได้อย่างสอดคล้องกับสังคมไทยต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบตัวชี้วัดเสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัยอยู่ในรูปโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุจากการบูรณาการร่วมกันของทฤษฎีการสื่อสารมวลชนทั้งสี่ (Siebert et al., 1973) แนวคิดกระบวนการทัศนระบบสื่อ (Hiebert, Ungurait, and Bohn, 1991) แนวคิดจริยธรรมวารสารศาสตร์ (Merrill, 1997) ทฤษฎีปทัสสถานสื่อ (McQuail, 2000) แนวคิดแบบจำลองการโฆษณาชวนเชื่อ (Herman, and Chomsky, 2002) ทฤษฎีองค์กรสื่อมวลชน (McQuail, 2010) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ประกอบด้วย โครงสร้างสังคม การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและจริยธรรมโดยมีรูปแบบความสัมพันธ์ทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual framework)

4. ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ประโยชน์เชิงวิชาการ คือ การพัฒนาองค์ความรู้ภาพรวมเกี่ยวกับแนวคิดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

2. ประโยชน์ในการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ

2.1 สามารถนำโมเดลฯ ไปพัฒนาเป็นเครื่องมือมาตรฐานเพื่อประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

2.2 โมเดลฯ จะทำให้นักหนังสือพิมพ์ไทยที่มีปรัชญาและอุดมการณ์เสรีได้ทราบและรู้เท่าทันปัจจัยแวดล้อมทั้งหมดที่มีอิทธิพลต่อการทำหน้าที่สื่อเสรีอย่างรอบด้าน

5. ตัวแปร

1. ตัวแปรแฝงภายใน (Endogenous variable) จำนวน 2 ตัวแปร ได้แก่

1.1 เสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (Freedom) ในฐานะตัวแปรตาม (Dependence variable) หมายถึง การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่สื่อตามพันธกิจในสังคมประชาธิปไตยได้โดยปราศจากข้อจำกัดบนพื้นฐานของการมีจริยธรรมในวิชาชีพเพื่อประโยชน์ที่มีต่อสังคมโดยรวม วัดได้จากตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ได้แก่ 1) ความเข้มแข็งภายในวงการวิชาชีพ (Strong) 2) กลไกปกป้องและคุ้มครองการทำหน้าที่สื่ออย่างมีคุณภาพ (Protect) 3) กลไกส่งเสริมและพัฒนาให้การปฏิบัติหน้าที่สื่อเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน (Develop) และ 4) การบริหารและการจัดการการทำงานขององค์กรหนังสือพิมพ์ (Manage)

1.2 ปัจจัยจริยธรรมฯ (Ethics) ในฐานะตัวแปรส่งผ่าน (Mediating variable) หมายถึง ข้อจำกัดที่เกิดจากการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพจนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมสื่อตามกรอบบรรยาบรรณวิชาชีพอย่างมีความรับผิดชอบเพื่อประโยชน์ที่มีต่อสังคมได้ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ความไม่ตระหนักถึงจริยธรรมวิชาชีพ (Unmind) 2) คุณภาพนักหนังสือพิมพ์ (Quality) 3) ประสิทธิภาพการควบคุมกันเอง (Efficiency) และ 4) การแบ่งขั้วแบ่งฝ่ายของนักหนังสือพิมพ์ (Divide)

2. ตัวแปรแฝงภายนอก (Exogenous variable) จำนวน 4 ตัวแปรในฐานะตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1 ปัจจัยโครงสร้างสังคม (Social) หมายถึง ข้อจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่เกิดจากสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กรสื่อซึ่งเป็นเงื่อนไขที่สังคมและระบบสังคมไทยสร้างขึ้น วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) เทคโนโลยีการสื่อสารสมัยใหม่ (Technology) 2) วัฒนธรรมอุปถัมภ์ (Patronage) 3) กระแสสังคม (Opinion) และ 4) ความรู้ไม่เท่าทันสื่อของสังคม (Illiterate)

2.2 ปัจจัยการเมือง (Politics) หมายถึง ข้อจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่เกิดจากการประยุกต์ใช้และบังคับใช้ “อำนาจ” ที่มีของตนเองของรัฐ นักการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์โดยมีเจตนาที่จะมีอิทธิพลต่อนโยบายของหนังสือพิมพ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และความตั้งใจเพื่อประโยชน์ส่วนตน วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร ได้แก่ 1) การออกคำสั่งโดยรัฐ (Command) 2) การให้ผลประโยชน์แก่หนังสือพิมพ์/นักหนังสือพิมพ์ (Bribe) 3) การฟ้องร้องหนังสือพิมพ์/นักหนังสือพิมพ์ (Accusation) 4) การข่มขู่คุกคามหนังสือพิมพ์/นักหนังสือพิมพ์ (Attack) 5) ความสัมพันธ์กับแหล่งข่าว (Relation) 6) ข้อจำกัดการเข้าถึงข้อมูล (Prohibition) 7) แรงกดดันทางการเมือง (Pressure) 8) การกีดกันซื้อหนังสือพิมพ์/จำกัดการจำหน่าย (Corner) และ 9) การใช้อำนาจรัฐแทรกแซงกองบรรณาธิการ (Invader)

อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์ พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ของปัจจัยการเมืองมีความสัมพันธ์กันสูงมากจนมีลักษณะภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ผู้วิจัยจึงนำตัวแปรกลุ่มนี้มาวิเคราะห์องค์ประกอบเพื่อสร้างตัวแปรประกอบ พบว่า ปัจจัยการเมือง (Politics) วัดได้จาก 2 องค์ประกอบ คือ 1) การใช้อำนาจทางการเมืองโดยตรง (Direct) และ 2) การใช้อำนาจทางการเมืองโดยอ้อม (Encircle)

2.3 ปัจจัยกฎหมาย (Law) หมายถึง ข้อจำกัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ที่เกิดจากข้อบังคับและแนวทางปฏิบัติที่ถูกบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรโดยเป็นกฎหมายที่มีสภาพบังคับให้ปฏิบัติตาม วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ 1) บทบัญญัติกฎหมายที่จำกัดเสรีภาพ (Law_1) 2) บทบัญญัติรัฐธรรมนูญเกี่ยวกับเสรีภาพ (Law_2) และ 3) บทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ (Law_3)

2.4 ปัจจัยเศรษฐกิจ (Economics) หมายถึง ข้อจำกัดในลักษณะการดำเนินงาน ที่องค์กรภาคธุรกิจแบบทุนนิยมจะต้องคำนึงถึงซึ่งส่งผลต่อ “ความอยู่รอด” ของหนังสือพิมพ์ วัดได้จากตัวแปรสังเกตได้ 9 ตัวแปร ได้แก่ 1) ระดับการแข่งขันของหนังสือพิมพ์ (Competition) 2) การกระจุกตัวของเจ้าของสื่อ (Concentration) 3) ต้นทุนในการดำเนินงาน (Cost) 4) แหล่งรายได้ของหนังสือพิมพ์ (Advertising) 5) แรงกดดันจากแหล่งข่าว (Source) 6) นโยบายองค์กร (Policy) 7) ความสนใจของผู้อ่าน (Interest) 8) การตอบโต้จากผู้อ่าน (Feedback) และ 9) รายได้และสวัสดิการของนักหนังสือพิมพ์ (Welfare)

6. ขอบเขตการวิจัย

1. ใช้การวิเคราะห์ระดับองค์กรข่าว (News organizational level) (McQuail, 2010, 2013)
2. ประชากร คือ องค์กรหนังสือพิมพ์ไทยส่วนกลาง (National newspaper) ซึ่งไม่รวมถึง หนังสือพิมพ์แทบลอยด์ (Tabloid newspaper) หนังสือพิมพ์เฉพาะทาง (Specialized newspaper) และการนำเนื้อหาหนังสือพิมพ์ไปนำเสนอผ่านสื่อใดที่นอกเหนือไปจากลักษณะสื่อดั้งเดิม (Traditional media)
3. เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงการปกครองประเทศโดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ซึ่งมาจากการทำรัฐประหาร คือ ตั้งแต่วันที่ 8 ธันวาคม 2558 ถึง 9 มีนาคม 2559

7. วิธีการวิจัย

1. แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิธีการเสริมโดยการวิเคราะห์เอกสารประกอบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 กลุ่ม จำนวน 27 คน ประกอบด้วย นักหนังสือพิมพ์ระดับบริหารและปฏิบัติการและนักวิชาการนิเทศศาสตร์ ฯ เพื่อศึกษาและพัฒนาตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ด้วยเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกโดยกำหนดจากคุณสมบัติ ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ในวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อที่ศึกษาและบทบาทสำคัญที่มีต่อการทำหน้าที่สื่อมวลชนของหนังสือพิมพ์ไทย ดังนี้

1) นักหนังสือพิมพ์ระดับบริหาร จำนวน 10 คน ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ทำงานในวิชาชีพหนังสือพิมพ์ไทยไม่ต่ำกว่า 20 ปี โดยเป็นผู้ที่ถูกแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งในระดับบริหารของกองบรรณาธิการในองค์กรหนังสือพิมพ์

2) นักหนังสือพิมพ์ระดับปฏิบัติการ จำนวน 8 คน ได้แก่ นักหนังสือพิมพ์ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปและมีประสบการณ์ทำงานในฐานะผู้สื่อข่าวภาคสนามไม่ต่ำกว่า 10 ปีโดยไม่จำกัดสายงานข่าว

3) นักวิชาการนิเทศศาสตร์และสื่อสารมวลชน จำนวน 9 คน ได้แก่ นักวิชาการที่มีตำแหน่งศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์หรือจบการศึกษาระดับปริญญาเอกและสอนรายวิชาเกี่ยวกับการหนังสือพิมพ์ในสถาบันอุดมศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปีโดยไม่ต้องเคยทำวิจัยหรือเขียนตำราเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ไทยด้านใดด้านหนึ่งและเผยแพร่ความรู้ดังกล่าวสู่สาธารณะ

2. แนวทางการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิจัยเชิงสำรวจเป็นวิธีการวิจัยหลักเพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ฯ ประชากร คือ องค์กรหนังสือพิมพ์ไทยส่วนกลาง จำนวน 25 ชื่อฉบับ (สภาราหนังสือพิมพ์แห่งชาติ, 2558) ส่วนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ องค์กรหนังสือพิมพ์ไทยส่วนกลาง 17 ชื่อฉบับ ที่ถูกคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เรียกให้มารายงานตัวและชี้แจงการทำงาน (แนวทาง, 2557) โดยข้อมูลระดับองค์กรสามารถศึกษาได้จาก “นักหนังสือพิมพ์ไทย” ในฐานะแหล่งทรัพยากร “ตัวแทน” ระดับองค์กรตามแนวคิดวิธีการวิเคราะห์ของ Garavan, McGuire, and O'Donnell (2004) ดังนั้น การกำหนดขนาดตัวอย่าง จึงจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ใช้สูตร ทาโร ยามาเนะ (Taro Yamane) (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2541) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าระดับความคลาดเคลื่อน ไม่น้อยกว่า 5% จากประชากรนักหนังสือพิมพ์ไทย จำนวน 2,443 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2546; สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2558) ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบ คือ 344 คน

2) การวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล โดยโปรแกรมลิสมัลซึ่งกำหนดว่ากลุ่มตัวอย่างต้องมีมากกว่าจำนวนพารามิเตอร์ประมาณอย่างน้อย 5 เท่า (Hair, Anderson, Tatham, and Black, 1998, 2000) โดยโมเดลฯ ที่พัฒนาขึ้นภายหลังการวิเคราะห์องค์ประกอบมี

พารามิเตอร์อิสระจำนวน 81 ค่า ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างขั้นต่ำที่เหมาะสม คือ 405 คน ทั้งนี้ เพื่อป้องกันข้อมูลบางส่วนขาดความสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงใช้ตัวอย่างในงานวิจัยนี้จำนวนทั้งสิ้น 420 คนในทั้งสองวัตถุประสงค์ของการวิจัย

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) คือ 1) การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified sampling) โดยแบ่งประชากรเป็นกลุ่มย่อยตาม “ชื่อฉบับ” หนังสือพิมพ์ 2) การสุ่มแบบโควตา (Quota sampling) โดยกำหนดจำนวนตัวอย่างตามขนาดองค์กร หนังสือพิมพ์ให้มีจำนวนเท่ากันเพื่อลดอคติเรื่องความต่างของขนาดองค์กรลงได้ 3) การสุ่มแบบบอลหิมะ (Snowball sampling) เพื่อกระจายแบบสอบถามไปยังนักหนังสือพิมพ์ที่ทำข่าวประจำอยู่ ณ สถานที่ต่าง ๆ และ 4) เก็บข้อมูลโดยอิงความสะดวก (Convenience sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 1) ข้อมูลภูมิหลัง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษาสูงสุด หนังสือพิมพ์ที่สังกัด ตำแหน่งงานในกองบรรณาธิการ ประสบการณ์ ในตำแหน่งและประสบการณ์ทั้งหมดในวิชาชีพ เป็นรายการเลือกตอบ จำนวน 7 ข้อ 2) การรับรู้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ประกอบด้วย โครงสร้างสังคม การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและจริยธรรม จำนวน 94 ข้อ 3) ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย จำนวน 36 ข้อ โดยเครื่องมือในส่วนที่ 2 และ 3 เป็นคำถามประเมินค่าแบบช่วง (Interval scale) ของระบบคะแนนต่อเนื่องตั้งแต่ 1-10 กำหนดเกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ย (Mean) 5 ระดับ (Cooper, and Schindler, 1998) ดังนี้ 1) 1.00 - 2.80 = เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล/เป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ต่ำมาก 2) 2.81 - 4.60 = เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล/เป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ต่ำ 3) 4.61 - 6.40 = เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล/เป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้ปานกลาง 4) 6.41 - 8.20 = เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล/เป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้สูงและ 5) 8.21 - 10.00 = เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพล/เป็นตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้สูงมาก

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 5 ขั้นตอน คือ 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ตัวแปรจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผนวกผลการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนารอบแนวคิดและโครงสร้างตัวแปรทั้งหมด 2) นำแบบสอบถามที่เรียบเรียงเสร็จสิ้นไปทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อพิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้องของภาษา ข้อคำถามและรายละเอียดที่ใช้โดยการปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ 3) ทดสอบรายข้อเพื่อหาดัชนีที่สอดคล้องกันตามวัตถุประสงค์ (IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป (ศิริชัย กาญจนวาสี,

2544) โดยผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย นักวิชาการฯ 3 ท่านและนักหนังสือพิมพ์ 1 ท่าน 4) ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นโดยการศึกษาวิจัยก่อน (Pre-test) 30 ชุดกับกลุ่มนักหนังสือพิมพ์ไทยที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกลุ่มตัวอย่างจริงด้วยสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค พบว่า ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือมีพิสัย (Range) ระหว่าง 0.899 - 0.967 และมีค่าความเชื่อมั่นภาพรวมทั้งหมดเท่ากับ 0.980

นอกจากนี้ 5) หลังเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 424 คน ผู้วิจัยทดสอบคุณภาพแบบสอบถามเพิ่มเติมโดยตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันโมเดลการวัดด้วยโปรแกรมลิสเรล 8.80 โดยพิจารณาจากดัชนีความกลมกลืน (Fit indices) ตามเกณฑ์ Diamantopoulos, and Siguaw (2000) พบว่า โมเดลการวัดมีความตรงเชิงโครงสร้างตามเกณฑ์ดีในทุกโมเดล หมายความว่าทุกโมเดลการวัดมีค่าสถิติไค-สแควร์ไม่มีนัยสำคัญโดยมีค่าความน่าจะเป็น (p) อยู่ระหว่าง 0.058-0.718 มีค่า GFI ระหว่าง 0.985-1.000 มีค่า AGFI ระหว่าง 0.963-0.999 มีค่า RMR ระหว่าง 0.000-0.113 และมีค่า RMSEA ระหว่าง 0.000-0.064

การเก็บข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลภายในกองบรรณาธิการและแจกจ่ายแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างในหน่วยงานตามจำนวนที่กำหนดไว้ 2) แจกจ่ายแบบสอบถามแก่นักหนังสือพิมพ์ภาคสนามเพิ่มเติมและ 3) เตรียมการวิเคราะห์โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและลงรหัส (Coding) ซึ่งผู้วิจัยแจกจ่ายและเก็บแบบสอบถามด้วยตนเองทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานตัวแปรลักษณะประชากรศาสตร์ ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

2. สถิติเชิงอ้างอิง (Inferential statistics) ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยโดยสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลักและหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ 2) การวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยการวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพล (Path analysis) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปลิสเรล 9.20 และตรวจสอบความตรงด้วยค่าดัชนีความกลมกลืน (Fit indices) ตามเกณฑ์ของ

Diamantopoulos, and Siguaw (2000) หากโมเดลมีค่าดัชนีความกลมกลืนอยู่ในเกณฑ์ดังกล่าว หมายความว่าโมเดลการวิจัยที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีหรือกรอบแนวคิดในการวิจัยมีความเที่ยงตรงดี

8. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

1.1 ผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมของชุดตัวแปร พบว่า ค่า Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy ที่คำนวณได้เท่ากับ .965 หมายความว่าตัวชี้วัดชุดนี้มีความเหมาะสมที่จะวิเคราะห์องค์ประกอบได้ดีมาก (Hair, Black, Babin, Anderson, and Tatham, 2006) เช่นเดียวกับผลการทดสอบ Bartlett's test of sphericity ที่ยืนยันว่าตัวแปรชุดนี้มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($p = 0.000$) แสดงว่าผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลนี้ไปใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบได้

1.2 ผลการสกัดองค์ประกอบด้วยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก พบว่า ค่าความร่วมกัน (Communalities) ของตัวชี้วัด จำนวน 36 ตัวแปร มีค่าระหว่าง 0.463-0.839 หมายความว่า ข้อมูลชุดนี้มีแนวโน้มที่จะจับกลุ่มเป็นชุดตัวแปรอยู่ในองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งได้

1.3 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเมื่อหมุนแกนแบบวาริแมกซ์ พบว่า สามารถวิเคราะห์ได้ทั้งสิ้น 4 องค์ประกอบที่มีค่าความแปรปรวนหรือค่า Eigenvalues อย่างน้อยตั้งแต่ 1 ขึ้นไปซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนของข้อมูลได้ระหว่าง 24.591-7.434 และร่วมกันอธิบายความแปรปรวนทั้งหมดของข้อมูลได้ร้อยละ 65.369 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบของตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเมื่อหมุนแกนแบบวาริแมกซ์

องค์ประกอบที่	ผลรวมกำลังสองของน้ำหนักองค์ประกอบที่ได้จากการหมุนแกน (Rotation sums of squared loadings)		
	Total	% of Variance	Cumulative %
1	8.853	24.591	24.591
2	6.497	18.048	42.640
3	5.506	15.296	57.935
4	2.676	7.434	65.369

1.4 ผลการจัดตัวแปรเข้าองค์ประกอบและการตั้งชื่อองค์ประกอบ พบว่า สามารถจัดตัวแปรเข้าองค์ประกอบได้ครบทั้ง 36 ตัวแปรโดยตัวแปรมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.441 ถึง 0.838 ซึ่งองค์ประกอบถูกตั้งชื่อให้สื่อความหมายและสอดคล้องกับชุดตัวแปรในองค์ประกอบได้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการจัดตัวแปรเข้าองค์ประกอบและการตั้งชื่อองค์ประกอบ

องค์ประกอบ	ตัวแปร (น้ำหนักองค์ประกอบ)
1.ความเข้มแข็งภายในภาวการณ์วิชาชีพหนังสือพิมพ์ (Strong)	1.การที่กองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์มีความเข้มแข็ง (0.838) 2.การนำเสนอเนื้อหาในประเด็นสาธารณะด้วยมุมมองได้อย่างหลากหลาย (0.809) 3.การที่หนังสือพิมพ์สามารถนำเสนอข่าวในประเด็นประโยชน์สาธารณะได้อย่างต่อเนื่อง (0.792) 4.การที่องค์กรหนังสือพิมพ์/นักหนังสือพิมพ์มีความน่าเชื่อถือ (0.771) 5.การรักษากระแสรายการทางสื่ออย่างเหมาะสมต่อแหล่งข่าว (0.769) 6.การที่ประชาชนมีความรู้เท่าทันสื่อ (0.753) 7.การที่เจ้าของสื่อมีนโยบายให้สิทธิเสรีภาพแก่นักหนังสือพิมพ์อย่างเต็มที่ (0.721) 8.การที่นักหนังสือพิมพ์มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งข่าว/แหล่งข้อมูล (0.682) 9.เทคนิคการใช้ภาษารวมถึงการเรียบเรียงเพื่อนำเสนอข่าว/คอลัมน์ได้ (0.623) 10.การที่นักหนังสือพิมพ์มีความรู้เท่าทันวัตถุประสงค์ของแหล่งข่าว (0.603) 11.การที่หนังสือพิมพ์มีขนาดองค์กรเหมาะสมรวมถึงเป็นอิสระจากบริษัทอื่นในเครือ (0.586) 12.การควบคุมกันเองในวิชาชีพหนังสือพิมพ์โดยมีกฎหมายรองรับ (0.548) 13.การตรวจสอบกันเองภายในองค์กรรวมถึงระหว่างหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ (0.543)
2.กลไกปกป้องและคุ้มครองการที่หน้าสื่ออย่างมีคุณภาพ (Protect)	14.การมีกฎหมายให้เปิดเผยข้อมูลโดยเป็นสิทธิเท่าเทียมรวมถึงบังคับใช้ได้จริง (0.771) 15.การที่รัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองสิทธิเสรีภาพโดยนักหนังสือพิมพ์สามารถใช้ประโยชน์จากกฎหมายดังกล่าวได้โดยไม่มีเหตุต้องหวาดกลัว (0.753) 16.การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถวิพากษ์วิจารณ์ผู้มีอำนาจได้โดยไม่หวาดกลัว (0.725) 17.การที่ขั้นตอนที่ใช้ดำเนินคดีต่อหนังสือพิมพ์มีความเหมาะสม (0.708) 18.การที่ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่รัฐในการดำเนินคดีมีมาตรฐานและยุติธรรม (0.687) 19.การที่หนังสือพิมพ์สามารถออกหัวหนังสือพิมพ์ได้ง่ายโดยไม่มีข้อจำกัด (0.662) 20.การที่นักหนังสือพิมพ์ยึดมั่นในอุดมการณ์วิชาชีพอย่างเข้มแข็ง (0.575) 21.การที่องค์กร/สมาคมวิชาชีพมีความเข้มแข็ง เป็นเอกภาพและเป็นอิสระ (0.568) 22.การที่ภาคประชาชนให้การส่งเสริมสิทธิเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (0.554) 23.การที่นักหนังสือพิมพ์มีความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิเสรีภาพและจริยธรรม (0.533) 24.การที่สัดส่วนผู้สนับสนุนมีที่มาหลายแหล่งรวมถึงไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง (0.528) 25.การที่ภาครัฐ/รัฐวิสาหกิจจัดสรรงบประมาณ/ประชาสัมพันธ์อย่างเป็นธรรม (0.441)
3.กลไกส่งเสริมและพัฒนาให้การปฏิบัติหน้าที่สื่อเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน (Develop)	26.การที่นักหนังสือพิมพ์มีส่วนร่วมในการออกกฎหมายเกี่ยวกับสื่อ (0.637) 27.การมีข่าวสืบสวนที่มีคุณภาพในประเด็นประโยชน์สาธารณะจำนวนมาก (0.620) 28.การที่ข่าวเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะมีทิศทาง ความรอบด้านและสมดุลข่าวโดยเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถเข้าถึงสื่อได้อย่างเท่าเทียม (0.569) 29.การจัดฝึกอบรม ประชุมและสัมมนาระดับมืออาชีพในวิชาชีพ (0.544) 30.การที่นักหนังสือพิมพ์สามารถก่อตั้งสหภาพแรงงาน/สหภาพในวิชาชีพได้ (0.543) 31.การมีสถาบันการศึกษาด้านนิติศาสตร์/วารสารศาสตร์ที่มีคุณภาพ (0.533) 32.การที่กิจการหนังสือพิมพ์ไม่มีการผูกขาดโดยมีกฎหมายป้องกันการผูกขาดรวมถึงการเป็นเจ้าของกิจการข้ามสื่อ (0.501) 33.การที่เจ้าของมีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจรัฐรวมถึงการทุจริต (0.478)
4.การบริหารและการจัดการการทำงานขององค์กรหนังสือพิมพ์ (Manage)	34.การนำองค์กรหนังสือพิมพ์เข้าปฎิบัติเป็นนิติบุคคลหลักทรัพย์ (0.722) 35.การไม่มีหน่วยงาน/ระบบการเซ็นเซอร์หรือตรวจตราเนื้อหาจากภาครัฐ (0.510) 36.การผสมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและสมาคมวิชาชีพ (0.508)

2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

2.1 ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลฯ กับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า โมเดลฯ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ดีโดยพิจารณาจากค่าสถิติวัดระดับความกลมกลืน ได้แก่ ค่าไค-สแควร์ (Chi-square) มีค่าเท่ากับ 235.971 ซึ่งมีค่าความน่าจะเป็น (p) เท่ากับ 0.106 ที่องศาอิสระ (df) 210 นั่นคือ ค่าไค-สแควร์แตกต่างจากศูนย์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่ายอมรับสมมติฐานหลักว่าโมเดลการวิจัยมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.968 ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.947 ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (RMR) มีค่าเท่ากับ 0.037 และค่ารากกำลังสองเฉลี่ยของค่าความแตกต่างโดยประมาณ (RMSEA) มีค่าเท่ากับ 0.017

2.2 ผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าอิทธิพลในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

ตัวแปรผล ตัวแปรเหตุ	จริยธรรมวารสาร ฯ (Ethics)			เสรีภาพหนังสือพิมพ์ ฯ (Freedom)		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE
สังคม (Social)	0.237*** 0.208	-	0.237*** 0.208	0.090*** 0.103	0.090*** 0.103	-
การเมือง (Politics)	0.097* 0.085	-	0.097* 0.085	0.187*** 0.214	0.037* 0.042	0.150** 0.172
กฎหมาย (Law)	-	-	-	0.134** 0.154	-	0.134** 0.154
เศรษฐกิจ (Economics)	0.580*** 0.509	-	0.580*** 0.509	0.220*** 0.253	0.220*** 0.253	-
จริยธรรม ฯ (Ethics)	-	-	-	0.380*** 0.497	-	0.380*** 0.497
สมการโครงสร้าง	Ethics		Freedom			
R-square	0.540		0.503			

หมายเหตุ: ทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ *.05 ($p < .05$), **.01 ($p < .01$), ***.001 ($p < .001$)
ตัวหนา คือ ค่าอิทธิพลในรูปคะแนนมาตรฐาน (Standardized solution)

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรทำนายหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย ได้แก่ โครงสร้างสังคม (Social) การเมือง (Politics) กฎหมาย (Law) เศรษฐกิจ (Economics) และจริยธรรม (Ethics) ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย (Freedom) ได้ร้อยละ 50.3 โดยตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดสามารถเป็นตัวบ่งชี้ของปัจจัยแต่ละด้านและเป็นตัวบ่งชี้ของตัวแปรเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ จริยธรรม (Ethics) รองลงมา คือ เศรษฐกิจ (Economics) การเมือง (Politics) กฎหมาย (Law) และโครงสร้างสังคม (Social) โดยมีค่าอิทธิพลรวม 0.497, 0.253, 0.214, 0.154 และ 0.103 ตามลำดับ โดยจำแนกเป็นอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมได้ ดังนี้

1. ปัจจัยจริยธรรมวารสารศาสตร์ (Ethics) มีอิทธิพลสูงสุดต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย โดยเป็นอิทธิพลทางตรงมีค่าเท่ากับ 0.497 แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย
2. ปัจจัยเศรษฐกิจ (Economics) มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเป็นลำดับที่สอง โดยเป็นอิทธิพลทางอ้อมมีค่าเท่ากับ 0.253 แต่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย
3. ปัจจัยการเมือง (Politics) มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเป็นลำดับที่สามซึ่งมีทั้งอิทธิพลทางตรงและอิทธิพลทางอ้อมผ่านปัจจัยจริยธรรมวารสารศาสตร์โดยมีค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ 0.172 และมีค่าอิทธิพลทางอ้อมเท่ากับ 0.042 รวมขนาดอิทธิพลเป็น 0.214
4. ปัจจัยกฎหมาย (Law) มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยเป็นลำดับที่สี่ โดยเป็นอิทธิพลทางตรงมีค่าเท่ากับ 0.154 แต่ไม่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย
5. ปัจจัยโครงสร้างสังคม (Social) มีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยต่ำสุด โดยเป็นอิทธิพลทางอ้อมมีค่าเท่ากับ 0.103 แต่ไม่มีอิทธิพลทางตรงต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

9. อภิปรายผลการวิจัย

1. จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ พบว่า ภาพรวมองค์ประกอบตัวชี้วัดทั้ง 4 กลุ่มจะอยู่บนพื้นฐานเสรีภาพสื่อ 2 ประการ คือ 1) เสรีภาพจากการถูกแทรกแซง (Freedom from) โดยเป็นกลุ่มองค์ประกอบที่บ่งชี้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยมีกลไกใดช่วยป้องกันการแทรกแซงจากปัจจัยต่าง ๆ หรือไม่ ประกอบด้วย ความเข้มแข็งภายในวงการวิชาชีพ (องค์ประกอบที่ 1) กลไกปกป้องและคุ้มครองการทำหน้าที่สื่อ (องค์ประกอบที่ 2) และการบริหารและการจัดการ

การทำงานขององค์กรหนังสือพิมพ์ (องค์ประกอบที่ 4) และ 2) เสรีภาพเพื่อประโยชน์สาธารณะ (Freedom for) เป็นกลุ่มองค์ประกอบที่บ่งชี้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยมีกลไกใดช่วยส่งเสริมให้ใช้เสรีภาพสื่ออย่างมีความรับผิดชอบเพื่อประโยชน์สาธารณะหรือไม่ได้แก่ กลไกส่งเสริมและพัฒนาให้การปฏิบัติหน้าที่สื่อเป็นไปอย่างมีมาตรฐาน (องค์ประกอบที่ 3) หมายความว่าในการประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยจะพิจารณาจากมิติของการถูกแทรกแซงเพียงอย่างเดียวไม่ได้แต่ต้องให้ความสำคัญกับ “ความรับผิดชอบ” ที่ต้องยึดติดมากับการใช้เสรีภาพนั้นด้วยจึงจะถือว่าเป็นการใช้เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ไทยอย่างสมบูรณ์ สอดคล้องกับแนวคิด Siebert et al. (1973) ที่อธิบายเรื่องเสรีภาพในเชิงลบและเสรีภาพในเชิงบวกไว้ว่าเสรีภาพในเชิงลบนั้นถือกำเนิดจากแนวคิดเสรีนิยมที่นิยามว่าเป็น “เสรีภาพจากข้อจำกัดภายนอก” ขณะที่เสรีภาพในเชิงบวกหรือ “เสรีภาพเพื่อ” คือ การปฏิบัติหน้าที่สื่ออย่างรับผิดชอบต่อบนพื้นฐานทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น การประเมินเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยที่สมบูรณ์จึงต้องพิจารณาจากเสรีภาพสื่อทั้งสองประการนี้อย่างควบคู่กัน

ขณะที่ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยทั้ง 36 ตัวแปรมีส่วนที่เป็นสากล คือ องค์กรระหว่างประเทศต่างใช้เป็นมาตรวัดเพื่อประเมินเสรีภาพสื่อ (Friedrich Ebert Stiftung, 2010; Freedom House, 2010; Reporters Without Borders, 2013) และในส่วนที่เป็นท้องถิ่นเฉพาะบริบทประเทศไทย ความต่างนี้เกิดจากสภาพแวดล้อมและบริบทสังคมที่ต่างกันจนมีผลต่อแนวคิด ปรัชญาและการดำเนินงานสื่อ (Siebert et al., 1973; Hallin, and Mancini, 2004) ด้วยเหตุนี้ การประเมินการมีสิทธิเสรีภาพสื่อในสังคมใดจึงไม่สามารถที่จะละเลยความสำคัญของค่านิยมทางสังคมได้ดังปรากฏในผลการศึกษาของ Trilling (2010) และเป็นคำอธิบายว่าการสร้างมาตรวัดเพื่อประเมินเสรีภาพสื่อทั่วโลกในรูปแบบเดียวกันขององค์กรระหว่างประเทศนั้นจะไม่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเที่ยงตรงทั้งหมด

2. ผลการวิเคราะห์ความสอดคล้องของโมเดลฯ พบว่า ภาพรวมสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยซึ่งเกิดจากการบูรณาการกลุ่มแนวคิดทฤษฎีร่วมกัน โดยเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยจะได้รับอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมตามกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ โครงสร้างสังคม การเมือง กฎหมาย เศรษฐกิจและจริยธรรมวารสารศาสตร์ สอดคล้องกับแนวคิด สุพัตรา สุภาพ (2543) ที่กล่าวถึงสาเหตุที่หนังสือพิมพ์ไทยต้องได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายนอกว่าเนื่องจาก “สื่อมวลชน” เป็นหนึ่งใน 6 สถาบันพื้นฐานที่บุคคลในสังคมจำเป็นต้องข้องเกี่ยว ดังนั้น “หนังสือพิมพ์” ในฐานะสถาบันทางสังคมหนึ่งจึงไม่สามารถดำเนิน

การอย่างเป็นเอกเทศหรือหลีกเลี่ยงอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมพื้นฐานของการดำเนินงานสื่อได้ เช่นเดียวกับสมมติฐานทฤษฎีองค์การสื่อมวลชน (McQuail, 2010) และแนวคิดกระบวนทัศน์ระบบสื่อ (Hiebert et al., 1991) ที่สนับสนุนแนวคิดนี้ กล่าวคือสภาพแวดล้อมพื้นฐานทั้งภายในและภายนอกองค์กรสื่อจะเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลต่อกิจกรรมและแนวทางเชิงจรรยาบรรณของนักวิชาชีพ ด้วยเหตุนี้ ปัจจัยทั้ง 5 ด้านจึงสามารถส่งผลกระทบและมีอิทธิพลทางอ้อมได้ต่อหนังสือพิมพ์ไทย

2.1 ปัจจัยจริยธรรมวารสารศาสตร์ คือ ข้อจำกัดเสรีภาพที่เกิดจากการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพซึ่งหนังสือพิมพ์ไทยจะมีเสรีภาพเพียงใดจะขึ้นอยู่กับตัวนักหนังสือพิมพ์เองเป็นสำคัญว่าจะปฏิบัติหน้าที่ตามกรอบจริยธรรมได้ขนาดไหน สอดคล้องกับ “หลักปรัชญาวารสารศาสตร์” ที่ระบุว่าในการทำหน้าที่สื่อมวลชนนั้น “จริยธรรม” จะเป็นแนวทางที่คอย “กำกับ” และ “ควบคุม” การใช้เสรีภาพของนักหนังสือพิมพ์โดยตรงให้เป็นไปตามบรรทัดฐานและพันธกิจวิชาชีพที่กำหนด (Razak, 1985; McQuail, 2010) เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ อนุชา ทิรคานนท์ (2552) ที่พบคำตอบว่าหนังสือพิมพ์ไทยทุกฉบับต่างตระหนักถึงกรอบจริยธรรมในการคัดเลือกภาพข่าวและเลือกลงภาพที่ไม่ทำให้บุคคลที่ตกเป็นข่าวได้รับความเสียหาย อย่างไรก็ตาม หากกลไกดังกล่าวทำงานล้มเหลวกล่าวคือไม่สามารถควบคุมการใช้เสรีภาพในการแสดงออกของนักหนังสือพิมพ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลให้มีการละเมิดจริยธรรมวิชาชีพและส่งผลกระทบการใช้เสรีภาพสื่อที่มีอย่างขาดความรับผิดชอบ (SA, 2009, 2013)

2.2 ปัจจัยเศรษฐกิจ คือ ข้อจำกัดที่เกิดจากการดำเนินงานในฐานะองค์กรธุรกิจของหนังสือพิมพ์และเกี่ยวข้องกับ “ความอยู่รอด” อธิบายได้จากแนวคิดแบบจำลองโฆษณาชวนเชื่อ (Herman, and Chomsky, 2002) ที่เชื่อว่าเศรษฐกิจจะมีอิทธิพลต่อการทำงานสื่อในฐานะ “ตัวกรอง” ลำดับแรกในสังคมทุนนิยม เช่นเดียวกับทฤษฎีเสรีนิยม (Siebert et al., 1973) แนวคิดเกี่ยวกับแหล่งอำนาจ (Altschull, 1995) และทฤษฎีองค์การสื่อมวลชน (McQuail, 2010) ต่างสนับสนุนอิทธิพลของปัจจัยเศรษฐกิจนี้ว่าจะส่งผลกระทบการทำงานสื่อ สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Baker (1994, 2007) Bogart (1995) Shoemaker, and Reese (1996) Schultz (1998) Guseva et al. (2008) และ Curran, and Seaton (2010) ที่พบคำตอบสอดคล้องกัน คือ “เศรษฐกิจ” ในฐานะเงื่อนไขเกี่ยวกับความอยู่รอดจะเป็นอุปสรรคต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ในสังคมทุนนิยมทั่วโลก สรุปว่าข้อค้นพบของงานวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีและได้รับการยืนยันจากผลวิจัยที่เกี่ยวข้องว่าปัจจัยเศรษฐกิจจะมีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย

2.3 การเมือง คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อหนังสือพิมพ์ไทยทั้งทางตรงและทางอ้อม แสดงว่าในการปฏิบัติหน้าที่สื่อของนักหนังสือพิมพ์ไทยนั้นจะต้องข้องเกี่ยวกับกลุ่มอำนาจอยู่เสมอ โดย McQuail (2003) อธิบายว่าเกิดจากความจำเป็นของการทำหน้าที่สื่อที่ต้องมีพันธกิจเพื่อควบคุมและสอดส่องการทำงานของรัฐบาลในฐานะสุนัขเฝ้าบ้าน เช่นเดียวกับที่ ดรุณี หิรัญรักษ์ (2542) กล่าวถึงเสรีภาพสื่อในมุมมองการสื่อสารโลก (Global Communication) โดยย้ำว่าไม่มีหนังสือพิมพ์ประเทศใดที่จะเป็นอิสระจากการเมืองนี้เนื่องจากไม่ว่าจะปฏิบัติการกิจอยู่ ณ ที่แห่งใด “หนังสือพิมพ์” ก็ต้องแสดงบทบาท “วิพากษ์วิจารณ์” การทำงานของรัฐบาลและการทำหน้าที่ดังกล่าวถือเป็นการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ ดังนั้น “หนังสือพิมพ์” จึงถูกคุกคามจากอำนาจการเมือง สอดคล้องกับผลวิจัยของ สุรัชย์ เลาคำ (2553) ที่พบว่าอิทธิพลการเมืองจะมีผลกระทบต่อการแสดงบทบาทสุนัขเฝ้าบ้านของผู้สื่อข่าวโดยพยายามเข้าแทรกแซงเพื่อให้การทำหน้าที่ในเชิงตรวจสอบเกิดข้อจำกัด ด้วยเหตุนี้ “กลุ่มอำนาจการเมือง” จึงมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

2.4 ปัจจัยกฎหมาย คือ ข้อจำกัดที่ถูกบัญญัติไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและถือเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดเสรีภาพสื่อที่สำคัญยิ่ง (SA, 2009) แนวคิด Siebert et al. (1973) อธิบายว่า “กฎหมาย” เริ่มเข้ามามีบทบาทต่อการทำงานสื่อในช่วงที่ความคิดเชิงอำนาจรุ่งเรืองเพื่อควบคุมเสรีภาพหนังสือพิมพ์โดยตรง McQuail (2013) กล่าวเพิ่มเติมว่าการใช้อิทธิพลแบบอำนาจนิยมนี้จะปรากฏให้เห็นเด่นชัดในข้อกฎหมายและกฎระเบียบที่ใช้ควบคุมสื่อหรือแม้แต่ในสังคมเสรีนิยม “หนังสือพิมพ์” ก็จะถูกควบคุมจากกฎหมายที่เกี่ยวข้องเช่นกัน อาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์จะมีเสรีภาพเพียงใดจึงขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมายที่จะอนุญาตให้ทำการสื่อสารได้ (Altschull, 1995) ดังนั้น “หนังสือพิมพ์ไทย” จึงหลีกเลี่ยงไม่ได้จากการควบคุมโดย “กฎหมาย” ดังปรากฏในผลการศึกษาและสอดคล้องกับผลวิจัยของนักวิชาการไทยที่ต่างสนับสนุนอิทธิพลของกฎหมายที่มีต่อหนังสือพิมพ์ไทยนี้ (วิลาสินี พิพิธกุล, 2547; สุภัญญา บุรณเดชะชัย, 2549)

2.5 โครงสร้างสังคม คือ ปัจจัยที่ส่งผลทางอ้อมต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทย สอดคล้องกับแนวคิด Siebert et al. (1973) Hiebert et al. (1991) และ McQuail (2013) ที่ระบุว่า “โครงสร้างสังคม” เป็นเงื่อนไขลำดับแรกหรือสภาพแวดล้อมพื้นฐานที่ส่งผลต่อกิจกรรมและเนื้อหาหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกับการศึกษาของ Shoemaker, and Reese (1996) พบคำตอบว่าสังคมคือปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการทำงานสื่อและเป็นผู้ควบคุมการสื่อสารของหนังสือพิมพ์ได้อันเป็นการยืนยันคำตอบจากผลวิเคราะห์ของการวิจัย

10. ข้อเสนอแนะ

10.1 ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการ

1. โมเดลฯ ที่ได้จากการศึกษานี้จะสมบูรณ์หากมีการบูรณาการผลการศึกษาในส่วนปัจจัยที่มีอิทธิพลและตัวชี้วัดเสรีภาพโดยพัฒนาร่วมเป็นโมเดลเดียวภายใต้การวิเคราะห์ครั้งเดียวกัน
2. ขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมทุกกลุ่มผู้มีส่วนได้เสียซึ่งมีอิทธิพลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในด้านใดด้านหนึ่งเพื่อให้มุมมองเป็นไปอย่างครอบคลุม ครบถ้วน และรอบด้านแท้จริง
3. ตัวชี้วัดเสรีภาพที่ได้จากการศึกษานี้เป็นเพียงกรอบมาตรฐานเบื้องต้นซึ่งจำเป็นต้องมีการศึกษาซ้ำเพื่อยืนยันคำตอบตลอดจนการพัฒนาแนวทางในการประยุกต์ใช้

10.2 ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

1. ตัวชี้วัดเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยในงานวิจัยนี้ส่วนใหญ่ยังเป็นข้อเสนอเชิงแนวคิดที่ยังขาดหลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติ ดังนั้น ในการนำไปใช้จำเป็นต้องมีการพัฒนาตัวชี้วัดเหล่านี้เพิ่มเติมถึงวิธีการประเมินที่เหมาะสมอย่างเป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับตัวชี้วัดที่นำเสนอไว้ข้างต้น
2. สถาบันการศึกษาที่มีหลักสูตรด้านนิเทศศาสตร์ฯ สามารถนำองค์ความรู้จากผลการศึกษามาใช้ประกอบหรือเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องได้
3. จริยธรรมฯ คือ ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดหรือกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์ไทยจะมีเสรีภาพอย่างมีความรับผิดชอบเพียงใดจะขึ้นอยู่กับจริยธรรมวิชาชีพของนักหนังสือพิมพ์ไทยเป็นสำคัญ อุปสรรคของปัจจัยจริยธรรมฯ ที่ส่งผลต่อเสรีภาพหนังสือพิมพ์ไทยสามารถแก้ไขได้ดังนี้
 - 3.1 กลไกตรวจสอบกันเองภายในวงการวิชาชีพต้องมีความเข้มแข็ง เป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายและสามารถบังคับใช้บทลงโทษได้จริงอย่างยุติธรรมและเท่าเทียม
 - 3.2 สถาบันการศึกษา คือ จุดเริ่มต้นของการมีนักหนังสือพิมพ์ที่มีคุณภาพ ซึ่งต้องถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังบัณฑิตเพื่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของจริยธรรมวิชาชีพ

3.3 ควรมีการจัดฝึกอบรมและสัมมนาภายในวงการวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพบุคลากรภาพรวมตลอดเวลาเพื่อเป็นกลไกที่ช่วยส่งเสริมให้มีการปฏิบัติหน้าที่ สื่ออย่างมีมาตรฐาน

3.4 ต้องมีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และสนับสนุนการทำงานร่วมกันระหว่างวิชาชีพสื่อกับความรู้ในเชิงวิชาการตลอดเวลาเพื่อเติมเต็มความรู้และร่วมมือกันแก้ไขปัญหา ด้านการหนังสือพิมพ์

3.5 กลุ่มผู้อ่านในสังคม คือ กลุ่มพลังสำคัญซึ่งต้องตื่นตัว มีความรู้เท่าทันสื่อ และช่วยตรวจสอบและท้วงติงหากพบการใช้เสรีภาพสื่อในลักษณะที่อาจส่งผลเสียหายต่อสังคม ภาพรวมได้

11. เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2546). **งบกำไรขาดทุน**. นนทบุรี: กระทรวงพาณิชย์.
- ดร.ธีร ธีรบุญรักษ์. (2542). **การสื่อสารมวลชนโลก (Global Communication)**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แนวหน้า. (2557). **คสช.เชิญผู้บริหารสื่อหารือพ่วงนี้**. สืบค้นเมื่อวันที่ 26 เมษายน 2559, จาก <http://www.naewna.com/politic/104928>
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2541). **การวิจัยทางสังคมศาสตร์**. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วิลาสินี พิพิธกุล. (2547). **สื่อสารมวลชนเบื้องต้น: สื่อมวลชน วัฒนธรรม และสังคม**. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2544). **ทฤษฎีการทดสอบแบบดั้งเดิม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา บุรณเดชะชัย. (2549). **การสื่อสารมวลชน: แนวคิด ทฤษฎี และสถานการณ์ในประเทศไทย (Mass Communication: Theory and Reality in Thailand)**. ภาควิชานิเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุกัญญา สุดบรรพดี. (2544). **พัฒนาการการถ่ายทอดข่าวสาร ความรู้ และอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ไทย ภายใต้แรงกดดันของกลุ่มชนชั้นนำและกลุ่มผลประโยชน์**. *วารสารนิเทศศาสตร์*, 19(3). 1-14.

- สุพัตรา สุภาพ. (2543). **สังคมและวัฒนธรรมไทย คำนิยม: ครอบครัว: ศาสนา: ประเพณี.** (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- สุรัชย์ เลาคำ. (2553). **การวิเคราะห์องค์ประกอบของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการแสดงบทบาท สุนัขเฝ้าบ้านของหนังสือพิมพ์.** วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.
- สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ. (2558). **หนังสือพิมพ์ส่วนกลาง.** สืบค้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน 2558, จาก <http://www.presscouncil.or.th>
- สมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. (2558). **ฐานข้อมูลสมาชิกสมาคม.** สืบค้นเมื่อ วันที่ 1 เมษายน 2558, จาก <http://www.member.tja.or.th/>
- อนุชา ทิรคานนท์. (2552). **รายงานการวิจัยเรื่อง จรรยาบรรณและแนวทางปฏิบัติของ ข่างภาพหนังสือพิมพ์.** คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Agee, W. K., Ault, P. H., and Emery, E. (1994). **Introduction to Mass Communication.** (11th ed.). New York: Harper Collins College Publishers.
- Altschull, H. J. (1995). **Agents of Power: The Media and Public Policy.** (2nd ed.). New York: Longman Publishers.
- Baker, E. C. (1994). **Advertising and a Democratic Press.** Princeton, NJ: Princeton University Press.
- _____. (2007). **Media Concentration and Democracy: Why Ownership Matters.** Cambridge: Cambridge University Press.
- Becker, L. B., Vlad, T., and Nusser, N. (2007). AN EVALUATION OF PRESS FREEDOM INDICATORS. **The International Communication Gazette**, 69(1), 5-28.
- Bogart, L. (1995). **Commercial Culture.** New York: Oxford University Press.
- Cooper, D. R., and Schindler, P. S. (1998). **Business Research Method.** Singapore: McGraw-Hill international Edition.
- Curran, J., and Seaton, J. (2010). **Power Without Responsibility: Press, broadcasting and the internet in Britain.** (7th ed.). New York: Routledge.
- Diamantopoulos, A., and Siguaw, A. D. (2000). **Introducing LISREL: A Guide for the uninitiated.** London: Sage Publications.

- Freedom House. (2010). **Freedom House**. Retrieved March 1, 2014. from <http://www.freedomhouse.org>
- Friedrich Ebert Stiftung. (2010). **Asian Media Barometer**. Retrieved May 1, 2014. from <http://www.fesmedia-asia.org/asian-media-barometer-anmb/introduction-to-the-asian-media-barometer-anmb/>
- Garavan, TH. N., McGuire, D., and O'Donnell, D. (2004). Exploring Human Resource Development: A Level of Analysis Approach. **Human Resource Development Review**, 3(4), 417-441.
- Guseva, M., Nakaa, M., Novel, A. S., Pekkala, K., Souberou, B., and Stouli, S. (2008). **Press freedom and development**. Paris: the United Nations Educational Scientific and Culture Organization (UNESCO).
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., and Black, W. C. (1998). **Multivariate Data Analysis**. (5th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- _____. (2000). **Multivariate Data Analysis with Readings**. (7th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- _____. Black, B., Babin, B., Anderson, R. E., and Tatham, R. L. (2006). **Multivariate Data Analysis**. (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Hallin, D. C., and Mancini, P. (2004). **Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics**. Cambridge: Cambridge university press.
- Herman, E. S., and Chomsky, N. (2002). **Manufacturing Consent: The Political Economy of the Mass Media**. New York: Pantheon Books.
- Hiebert, R. E., Ungurait, D. F., and Bohn, T. W. (1991). **Mass Media VI: An Introduction To Modern Communication**. New York: Longman Publishers.
- McQuail, D. (2000). **McQuail's Mass Communication Theory**. (4th ed). London: Sage Publications.
- _____. (2003). **Media Accountability and Freedom of Publication**. New York: Oxford University Press.

- _____. (2010). **McQuail's Mass Communication Theory**. (6th ed.). London: Sage Publications.
- _____. (2013). **Journalism and Society**. London: Sage Publications.
- Merrill, J. C. (1997). **Journalism Ethics: Philosophical Foundations For News Media**. New York: St.Martin's Press.
- Razak, A. M. (1985). **PRESS LAWS AND SYSTEMS IN ASEAN STATES**. Jakarta: The Garuda Metropolitan Press.
- Reporters Without Borders. (2013). **2013 World Press Freedom Index-Methodology**. Retrieved April 21, 2014. from http://en.rsf.org/IMG/pdf/2013_wpf_methodology.pdf
- SA, E. S. (June 2013). Distorted Democracy and Freedom of the Press under Capitalism. **International Journal of Humanities and Social Science**, 3(11), 161-170.
- _____. (March 2009). Factors Influencing Freedom of the Press in South Korea: A Survey of Print Journalists' Opinions. **Asain Social Science**, 5 (3), 3-24.
- Schultz, J. (1998). **Reviving the Fourth Estate**. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shoemaker, P. J., and Reese, S. D. (1996). **Mediating the MesSage: Theories of Influences on Mass Media Content**. (2nd ed.). New York: Longman Publishers.
- Siebert, F. S., Peterson, T., and Schramm, W. (1973). **FOUR THEORIES OF THE PRESS**. (8th ed.). Urbana: University of Illinois press.
- Trilling, G. A. (2010). Press Freedom Critical Analysis The Examination of East Asia: China, Singapore and North Korea. **The Elon Journal of Undergraduate Research in Communications**, 1(1), 104-109.